

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

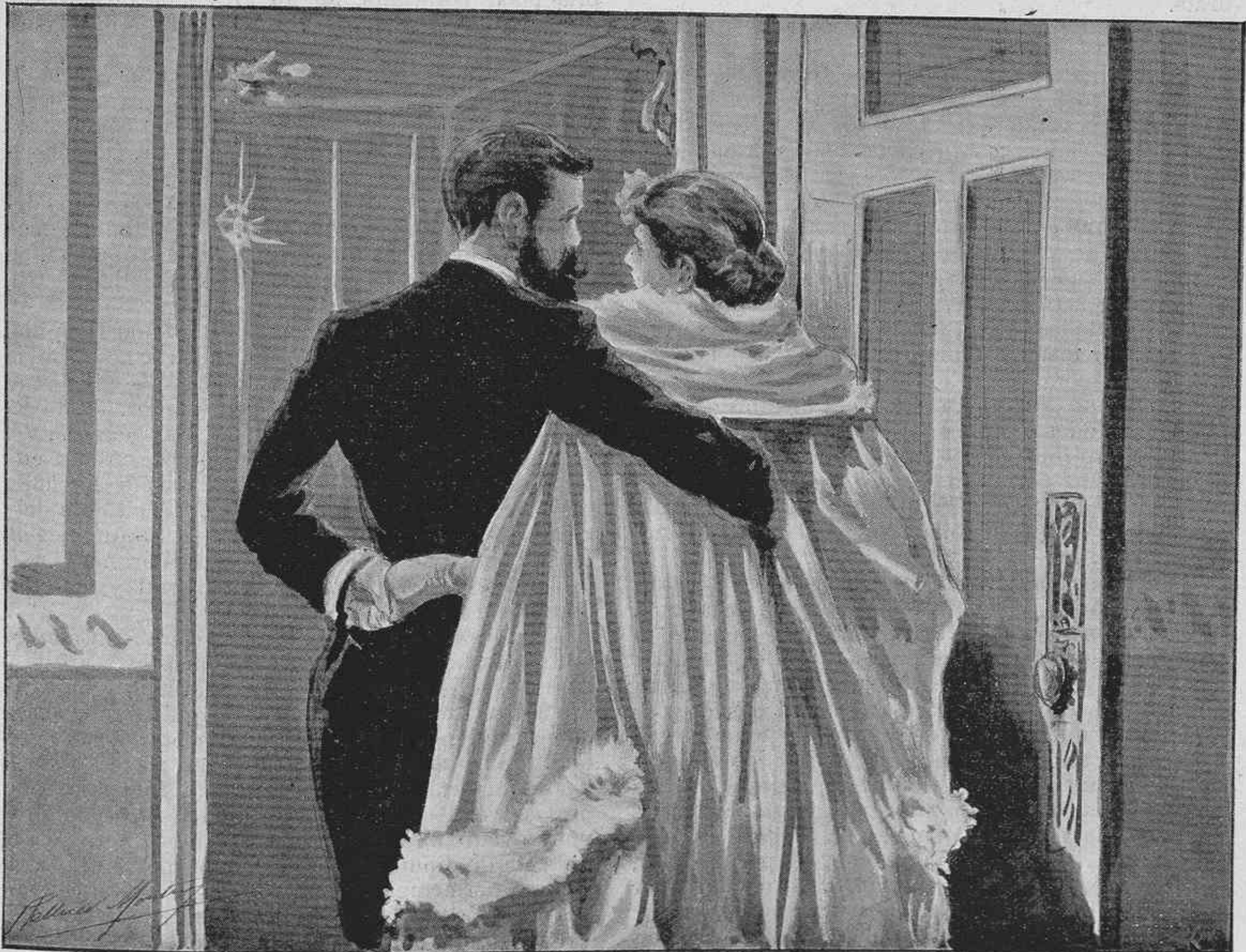
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

AL BALL DE MÁSCARAS

—¿En qué m' has conegut?
—En el teu empenyo en no volguerte treure la careta fins que 't portés al restaurant.

CRÓNICA

JA fa més de quatre anys que va morir á París D. Pau Gil, deixant la meytat de la séva fortuna pera la construcció de un hospital á Barcelona, havent confiat la realisació de aquest encàrrech á dos personas ja avuy difuntas també, 'ls senyors D. Joseph Ferrer y Vidal y D. Edmond Sivatte, substituïts en aquesta comissió especial per sos respectius fills D. Joan Ferrer-Vidal y Soler y D. Manuel M.ª Sivatte y Llopart.

Si, com alguns suposan, desde l'altra vida 's poden contemplar las cosas que passen en aquest mon, m'agradaria sentir lo que deu dir l'animeta del senyor Gil, al veure lo que ha passat y lo que está passant ab el séu piadós llegat. De segur qu'estará sufrint totas las angunias de un'ánima excessivament nerviosa.

Ja en vida residia á París, perque tenia en poch á Barcelona. Als barcelonins que anavan á visitar-lo 'ls solia preguntar:—¿Qu'encare son tan salvatjes els xicots? ¿Qu'encare tiran pedras als senyors que portan barret de copa?

De fixo que avuy serían una mica distintas las preguntas que formularia. Els xicots de Barcelona s'han civilisat bastant... En cambi, alguns senyors dels que poden portar barret de copa per tot día, y que si no 'n portan es perque resulta incómodo y passat de moda, francament, alguns senyors d'aquests, deixan molt que desitjar.

No es que tirin pedras á ningú... Pero bé pot resultar que sense tirarlos cap pedra, alguns llegats benéfichs com el del senyor Gil ne surtin descalabrats.

* * *

Si nosaltres tinguéssim fe en la formalitat y puresa de intencions dels que portan el pòndul del regionalisme, ponderant á tot' hora la necessitat de restablir las santas costums dels nostres antepassats, tan lleals y escrupulosos en totas las sévas cosas, els invitariám á examinar fil per randa la qüestió del llegat Gil, fins á determinar si la suma que 'l testador va deixar, y tot lo que ha pogut produhir per cambi de franchs en pessetas y per interessos de quatre anys arribará íntegrament als pobres de Barcelona, condensat en un magnífich hospital equivalent al valor just y complert del llegat y dels séus fruyts naturals.

La Veu de Catalunya, que coneix tan íntimament á algunas de las personas que de primera ó de segona má han intervingut en l'assumpto, podria dir si la cosa s'ha portat ab tota la pulcritud propia y característica de las vellas costums catalanas, en els bons temps en que se solia remenar l'oli sense untarse'n els dits.

Un cop posada á investigar, podria veure á quin tant per cent de benefici va ferse 'l cambi de la suma llegada pel senyor Gil; á quin preu van pagarse 'ls terrenos adquirits pels marmessors en el terme de Sarriá, y si aquest preu era 'l corrent en l'epoca en que la compra-venta va efectuar-se. Podria averiguar així mateix quinas influencias se van moure pera frustrar els resultats de un concurs públich de planos, declarant insuficients per un hospital els citats terrenos quan ja s'havían adquirit y estavan pagats pot ser molt més de lo que valían. Podria calcular per fi, quin benefici s'ha realisat al permutarlos, sense la més mínima bonificació, ab altres de major cabuda, pero de molt menos preu... y aixís, calculant y contant, potser arribaria á apreciarse la merma considerable que ha anat experimentant el pia-

dós llegat, desde la mort del senyor Gil, fins á l' hora present en que s'ha colocat la primera pedra del nou Hospital.

Valdria la pena de posar en clar tot aixó, pera saber si la gestió dels marmessors aludits ha sigut beneficosa ó funesta, y deduhir si son dignes de percibir el tant per cent que la lley els atribueix, per més que cap persona dotada de verdaders sentiments benéfichs s'atreveria á percibirlo, imposant una nova merma al patrimoni dels pobres.

Pero si no l'han merescut, per haver procedit ab imprevisió y falta de zel, menos encare tenen dret á beneficiarlo—s'entén dret moral, aquell dret que naix de la satisfacció de la propia conciencia y de la sanció de la opinió pública.—

Perque si á tots els disbarats que s'hajan pogut fer, ab tants actes y tants desestiments, y tants tanteigs y tan llargas demoras, s'hi afegeix que 'ls tals disbarats hajan de tenir un premi, crech que l'animeta del Sr. Gil, encare que 's trobi al Cel com li desitjo, estará patint pitjor que si 's trobés al Purgatori.

Mal se li pagarà, donchs, la seva generositat.

* * *

La Veu de Catalunya, per rahóns molt especials y entre ellas el deber que té de procurar la restauració de las santas costums de la terra catalana, podria empendres aquest treball de depuració, trayentlo de las mans del *Diluvi*, de *L'ESQUELLA* y altres periódichs amichs de la púrria y de la bretolada.

Y no obstant fins ara no ha fet més que mirar per casa seva, contestant al comunicat del arquitecte Sr. Doménech y Estapá, víctima de certas manobras poch edificants, ab un article ple de sanya, y en el qual el menos avisat hi descubria ditadas d'oli... d'oli Gil.

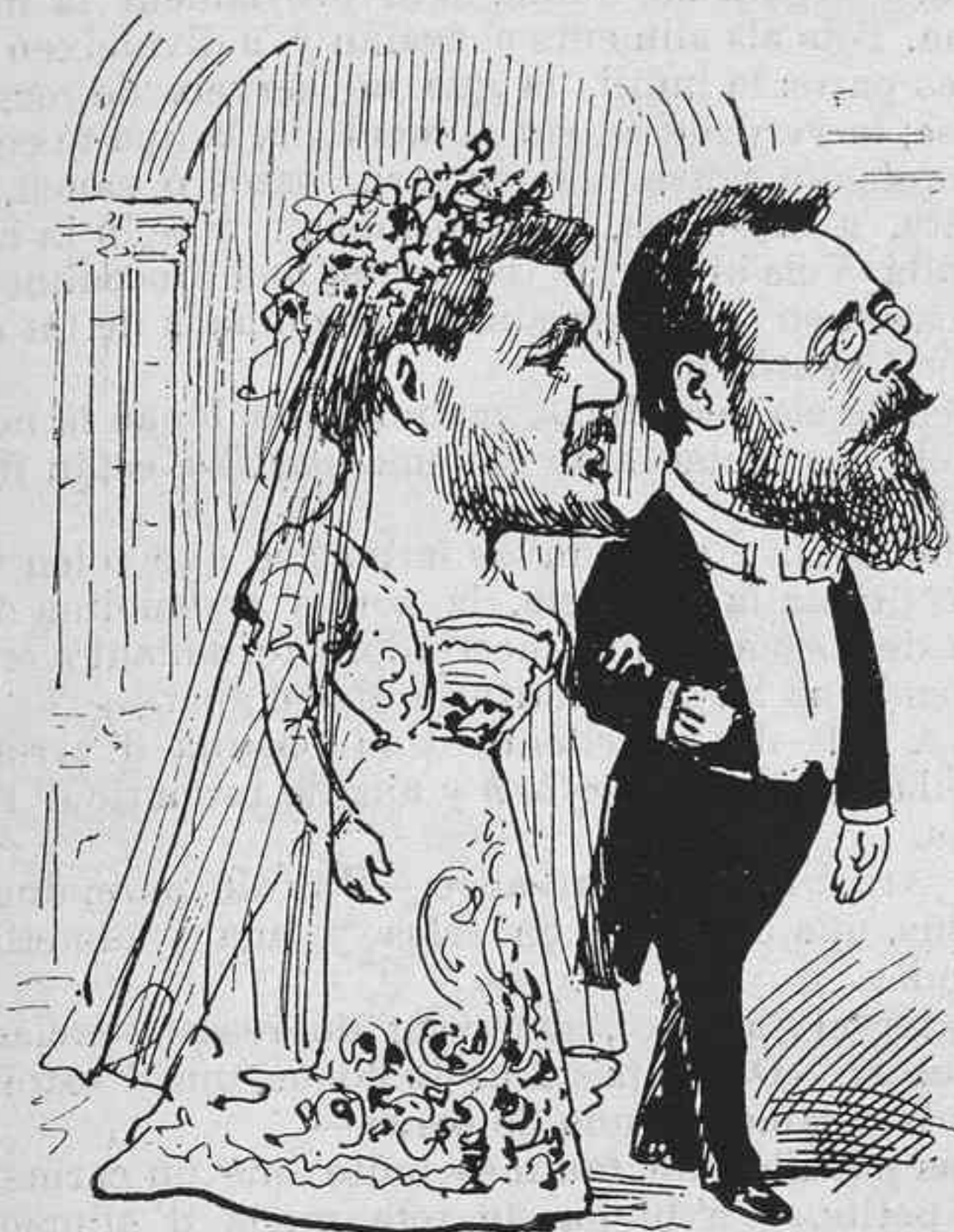
Perque es el cas, que gracias á l'intervenció de un Jurat de metjes, del qual formava part el Doctor Robert, va quedar anulat l'efecte de un concurs arquitectónich, que havia favorecut al Sr. Doménech y Estapá, pera arribar al cap-de-vall, á conferir la confecció dels planos y la direcció de las obras del nou Hospital al Sr. Doménech y Montaner, sense necessitat de subjectarlo á concurs de cap mena, ab lo qual se falta á la voluntat expressa del Sr. Gil, consignada en el seu testament.

A terrenos nous, nou Hospital; á nou Hospital, nous planos; á nous planos, nou concurs: no hi havia medi de separarse de aquesta regla, si 's volia cumplir estrictament la voluntat del testador. Tot lo demás es una habilitat burda y de mal género... y 'l Sr. Doménech y Montaner, si 's proposés representar las tendencias sanas del catalanisme, havia de ser el primer en regonéixeho. ¿Qué té ell pera deixarse posar per damunt de tots els arquitectes de Barcelona? ¿Qué té perque de bonas á primeras se 'l declari *hors concours*, en perjudici moral y material de tots els seus comprofessors?

Ah! L'esfinge catalanista, ab cara de Cánovas mut, posseheix com á primera qualitat l'art de l'intriga. Per l'intriga arribá á catedrático y ha arribat á director de l'Escola de Arquitectura, sense que se 'n dongués de menos de acceptar el nomenament de las mans del tirá. Ell es qui portá l'intriga del contuberni regionalista-polaviejí. Intrigant sempre, convertí una corporació com l'*Ateneo* que res te que veure ab la política en escambell pera pescar un'acta de diputat á Corts. ¡Quant no haurá intrigat ara per arreplegar l'obra del Hospital Gil, ab sas corresponents 100 mil pessetas de honoraris!

Rahó tenia, donchs, el Sr. Doménech y Estapá al dir en son comunicat: «¡Ja comensa á treure 'l nas

LO QUE DURAN LAS LLUNAS DE MEL MUNICIPALS

El día de la boda.

¿Dintre d' un parell de mesos?

el nou caciquisme, ab pitjors circumstancies ¡que 'l que teníam, perque ni sisquera té las bonas formas!»
¡Y que ha de tenir, sant cristiá!

*
**

Nosaltres recordém els temps anteriors á la gloriosa revolució de setembre. Barcelona estava llavors baix la tiranía per una camarilla de *milocas*. Era 'l diari de 'n *Brusi* la roda caterina de aquell mecanisme, que tot ho dominava. Els millors càrrechs, las més elevadas representacions, las gangas més sustanciosas eran per ells, pels iniciats, pels confabulats, pels de l' olla. Qui no formava part del sanhedrí, era home perdut.

La Revolució va acabar ab aquella explotació continua, ab aquella tutela odiosa y repugnant. Lluhiren nous temps, s' obrí pas un nou esperit més lliure, més generós, més ample, més expansiu, y Barcelona 's transformá.

Pero, per lo vist, encare quedavan llevors de aquell caciquisme, llevors que semblavan secas, estantissas, sense virtut; pero que avuy germinan com pera donar rahó al refrá que diu:—Mala herba may mor.

Lo més trist es que germinin á favor de la sahö regionalista, de un moviment que podrá ser equivocat; pero que arrastra á no pocas personas de bona fe, assedegadas de moralitat, de formalitat y de regeneració.

Y mentres ells badan embadalintse ab las rondallas dels bons temps de la terra catalana y somiant ulls cluchs ab las platónicas aspiracions de restaurar la puresa de las costums y 'ls furs de la formalitat propia de la nostra rassa, y mentres van cantant l' estribillo:—«¡Bon cop de fals! ¡Bon cop de fals!», no veuhén ¡infelissos! que 'l camp se 'ls está omplint de mala herba xucladora.

P. DEL O.

CARNAVALESCA

AVANTS DEL BALL

Tan bon punt han acabat de tocar els tres quarts d' onze, surt al carrer tot mudat l' Enrich, el noy del vehinat mes presumit... y mes llonza.

Ab un jaqué que no es seu, y un barret que li han deixat que Deu l' hagi perdonat qui... etcétra, se 'n va al Liceu á fer broma disposat.

EN EL BALL

—Ola Enrich ¿ahont vas per' quí?
—¿Qué 'm coneixes, pastoreta?
—Ja ho crech; mes d' una miqueta.
—Vols ballá aquest bail ab mí?
—Prou; pero, una pregunteta permetme si no 't fa res.
—Digas; que encare que volgués hermosa, no ho puch negar.
—Donchs... ¿ja portas prou dinés per convidarme á sopar?

DESPRÉS DEL BALL

Tot cansat y rebregat y de camas molt rendit, á sa casa n' ha arribat pensant ab la mala nit que las máscaras li han dat.

Neguitós, al llit, després passant comptes pert els frenos; y 'l resultat que 's troba es que ha dormit sis horas menos y ha gastat set duros mes.

J. STARAMSA

¡ABUR, CUYNAS!

La llet concentrada, l' extracte de carn, l' essència de caldo, no son més que l' aurora del gran dia en que l' home, ab una sola pildora cada diumenje, s' alimentará per tota la senmana.

(C. GUMÀ.--Prólech de *Mil y un pensaments*).

La profecia, feta setze ó disset anys enrera y llessada com una vaga aspiració pel més simpátich dels meus amichs, está en vías de convertirse en hermosa realitat.

No s' ha arribat encare á la *pildora* senmanal, pero s' ha trobat ja la *pastilla* diaria.

Com pot suposarse, la cosa ha tingut lloch als Estats Units, patria immortal dels que 'ns han donat la bombeta eléctrica, ens han regalat el fonógrafo y 'ns han pres Cuba, Puerto-Rico y las islas Filipinas.

A Nova-York acaban d' obrirse dos restaurants, ahont las *raccions* han sigut sustituhidas per las *pastillas*.

¿Qué vol dir un parell de costellas, que pesan mitja tersa y á tot estirar contenen deu grams de materia nutritiva? ¿Qu' es aixó d' un ou, qual part sustanciosa pot reduhirse al tamanyo d' un cigró? ¿Qué significa un plat de macarróns, que ben garbellats no representan més que un pessich d' aliment assimilable?

La feyna de selecció, que tan traballosament ha de fer l' organisme humá, la fa previament la máquina. Tots els aliments s' agafan y 's divideixen en dugas parts: la inútil, la que no serveix de res, se llessa; la verdaderament alimenticia, la que té condicions pera convertirse en carn, ossos ó sanch, se separa, 's condensa, 's comprimeix... y se 'n fa una pastilla. Vels'hi aquí la teoria del nou procediment, exposada en pocas paraulas y despullada de tot enfarfech científich.

Segóns els periódichs yanquis que donan la noticia, els dos restaurants sistema *pastilla* están fent furor.

Oberts día y nit, com las farmacias que volen tenir contenta la clientela, la gent s' arremolina davant dels seus senzills mostradors, formulant á crits el *menú* que ha de constituhir el seu ápat.

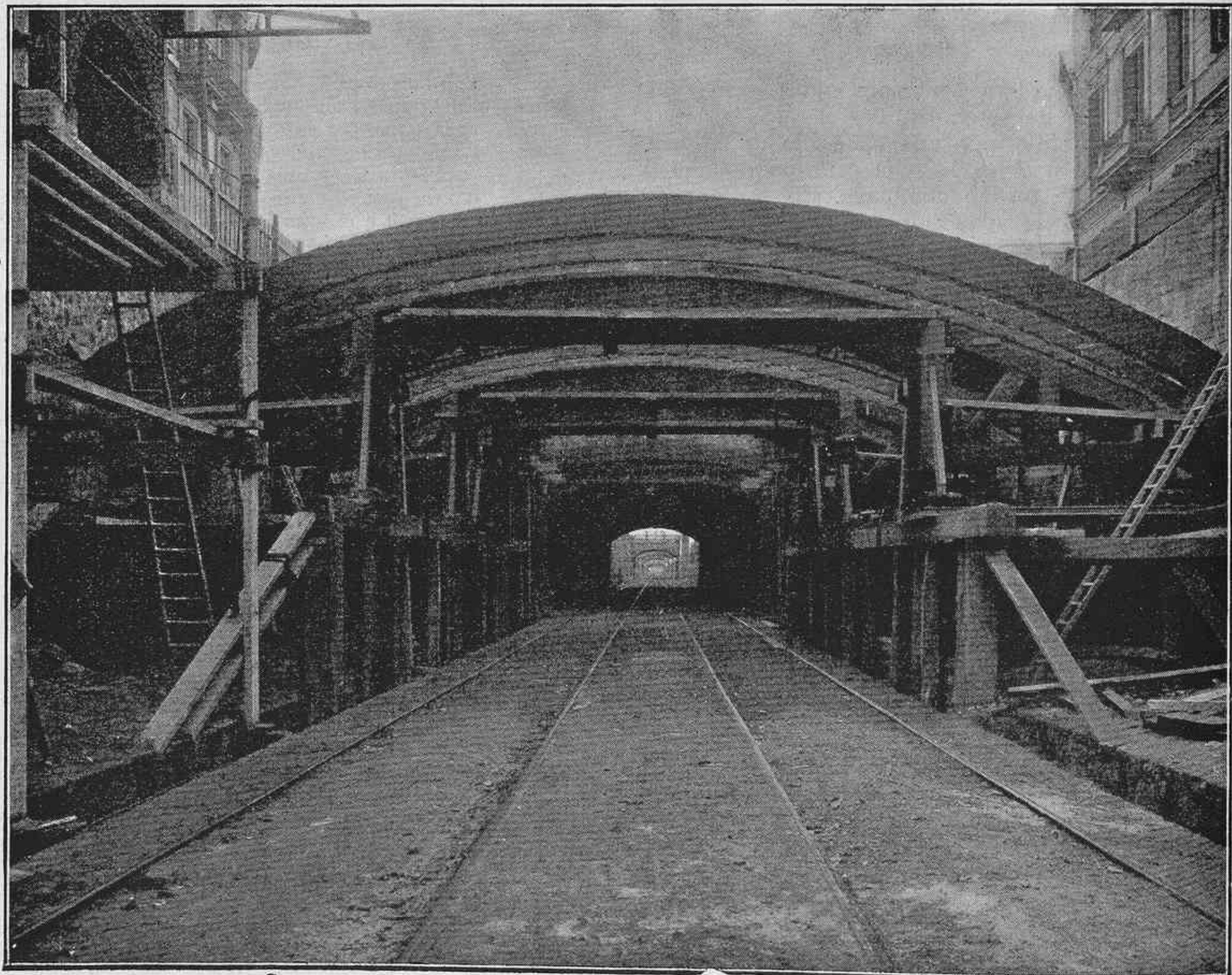
—A mí!—diu un client:—Una pastilla d' arrós á la milanesa, una de *biftech* y una de formatje d' Holanda.

—¡Ara á mí! crida un altre:—Una de *puré*, dugas de llus, una de perdú en salsa y una d' admetllas torradas.

—Serveixim á mí, que vaig depressa!—exclama un tercer:—Dugas pastillas de fideus, una d' estofat, una de calamars y una de peras.—

Las pastillas no fan més bulto que un carmetlo dels petits, y n' hi ha de tota mena d' aliments. Pastillas que representan un llonguet, pastillas que equivalen á dugas llonzas, pastillas de llofilllo, de

L' APEADERO DEL CARRER D' ARAGÓ

Volta sobre la qual s' edificará l' estació, prop del Passeig de Gracia.

Fot. J. SERRA

DIADAS SENYALADAS

La Candelera.

bacallá á la provensal, de monjetas tendras, de pan-sas y figas, de llangonissa de Vich, de ronyóns saltats...

Es inútil dir qu' en els nous restaurants no hi ha plats, ni platas, ni culleras, ni forquillas ni cap dels mil utensilis propis d' aquests establiments. Unas senzillas paneras, arrengreradas sobre 'l taulell, contenint las diversas classes de pastillas, quals noms figuran en una llista clavada á la paret; unas pinsas pera agafarlas y posarlas á la paperina, y parin de contar.

—Tingui, si es servit.—¿Quánt es?—Tant...

Y s' ha acabat la funció.

La revolució que aquesta estupenda novetat ha ocasionat en el mon culinari nort-americaná, no hi ha manera d' explicarla.

Els tocinayres de Chicago, els ganaders del Sur y agricultors del Oest s' ho tiran filosóficament á l' esquena.

—En pastillas ó en raccións—diuhen ells—lo mateix vendrém els nostres porchs, els nostres bous y 'ls nostres productes ara que avans.—

Pero 'ls cuyners, els fondistas, els duenyos de restaurants sistema *antich* posan el crit al cel y demanan al honorable president que tingui la bondat d' intervenir en la qüestió, evitant la seva total ruina.

—D' extendre's aquest procediment—clamañ els infelissos, dirigint al focó una mirada melancólica—¿qué será de nosaltres? ¿Quí s' assentarà á las nostras taulas? ¿Quí omplirá 'ls nostres salóns? ¿Quí mantindrà l' activitat de las nostras cuynas? ¿Qué 'n farém d' aquests sumptuosos edificis que tants diners y tants esforsos ens costan?—

Y no son ells sols que s' exclaman. A remolch de fondas y restaurants y engruixint el seu coro de lamentacións, hi van totas las industrias que á la seva sombra viuhén y prosperan.

—Si aixó 's generalisa, ja podém plegar—diuhen els fabricants d' ollas, paellas y cassolas.

—Y nosaltres—afegeixen els constructors de plats.

—Y nosaltres—murmuran els que s' ocupan en la confecció de cuberts.—

Es la lley natural del progrés humá. Totas las invencións portan las mateixas conseqüéncias.

Els telers mecánichs van ar-ruinar als teixidors á má.

Els ferrocarrils foren la mort de las galeras.

L'electricitat ha eclipsat el gas.

Las pastillas alimenticias han de produhir l' aniquilament de restaurants y fondas.

S' explica perfectament que becos, cuyners, explotadors de bu-nyolerías y cantinas; tots els que del focó n' arrenca la subsistencia, s' esbalotin y protestin contra aquesta novetat que aménassa deixarlos en forsosa *huelga* perpetua: pero al resto de l' humanitat, de l' humanitat que no més menja per viure, que no fa de la taula un lloch de recreo, que té las horas contadas y 'ls quartets justos, ¡quina immensitat d' horitzóns li obra la pastilla alimenticia que 'ls restaurants de Nova York acaban de posar en venda!...

¡El dinar de tres días, colocat á la butxaca, sense fer més bulto que una *cajetilla* de rall!...

¡Las fiambreras, suprimidas!...

¡Las partidas de camp, al alcans de tothom!...

¡Els consums, desaparescuts *ipso-facto!*...

DISFRESSAS REGIDORESCAS

—¿De girafa? ¡Te conozco!
Ets en Berenguer.

—Cabal.

—¿Y jo?

—Aixó ja no 's pregunta:
ets en Puig y Cadafalch.

TIPOS DE MONTANYA

Dibuix de MARIANO FOIX

—¿Per qué 'm tens tanta malicia? ¿Perque 't vaig treure 'l Quisso?

¡Fora criadas, fora adroguers, fora carboners, fora lleterías!...

¿Pot imaginarse perspectiva més hermosa ni més riallera?...

Resém, resém pera que la crisálida dels Estats Units sigui aviat, ben aviat, papellona universal.
«Nostra pastilla de cada día donaunos, Senyor, en el día d'avuy.»

A. MARCH

PLANYS D' UN LAMPISTA

¡Pobre de mí! Tinch la *caixa* de las eynas, tota entera dintre d' una claveguera, seqüestrada... (de Poitiers).

Xafant plom y trencant vidres molts companys pensan guanyarhi; y els que hi guanyan, al contrari, son plomistas y vidriers.

Jo no estich per fer desgracias que res de bó hem d' esperarne y preferixo llensarne els meus planys en mas cansons.

Que si 'ls mals cantant—com diuhen—s' espantan, sols m' encaparra que m' *aixafin* la guitarra ó 'm *trenquin* las oracions...

Jo passo per que 'm seqüestrin eynas de fer certas feynas .. ja 'n tinch prou ab dugas d' eynas: la llengua y el pensament.

Lliure l' una y seré l' altre, no vull fer cas d' amenassas: mentres no 'm posin *mordassas* parlaré clá y de valent.

Lo que sento es que ab el tráfeh no 'm van deixar ni una *llima* per *refiná* alguna rima y á las foscas m' hi quedat...

Sense altra *llum* que la flama de la Poesía divina, (un llum que no va ab *benzina*, ni may l' he vist embussat).

Pro quan un está de *pega* fins la *lira* se li espatlla... y no puch fer ni una ratlla que no hi hagi un ripi ¡aixís!

Fins m' es infidel la Mussa portantse com á *femella*; jo sempre l' aviso á n' ella y ella may me *tornavis*!

¡Puch molt ben estar de broma! Pro vès, perque 'm neguiteixo! Tot just ara que festejo ab una *raspa*... ¡Jo 't foll!

Es un xiquet de la *broca*; balla com una *baldrufa*

y anant ab mí is' estarrufa!
(trepitjantli l' ull de poll).

La trobo á la *Serpentina*,
un local que als dematins
boy celebranhi *meetins*
s' ha fet célebre *pels caps*.
Y á las tardes de las festas,
las pubillas y els hereus
l' hem fet célebre *pels peus*
y *potas...* (de porch ab naps).

¡Companys: Soch al ball y ballo;
no us estranyeu del meu plany;
ab tant temps que no traballo
tot jo m' hi tornat *estany*. (1)

Recullits per
PEP LLAUNÉ

CAUSAS Y EFECTES

—Avuy—va dir donya Ramona al séu marit—
aném jo y varias senyoras á visitar al gobernador
civil de la provincia.

—¿Y aixó?

—Volém demanarli que prohibeixi terminantment
fumar dintre dels teatros. ¿No 't sembla bona idea?

Don Francisco va arronsar las espatllas y 's limi-
tá á respondre:

—¡Qué sab un hom!

Siga com siga, donya Ramona y las demás senyo-
ras van anar al govern civil, y la primera autoritat
de la provincia, sempre amable y deferent ab la «més
hermosa mitat del género humá», dictá sobre la

(1) Descuydis la r, caixista,
ó sino 'm fa malbé un *xista*.

SENSE CARETA

—A la Casa de la Vila
soch el *sumo* majordom;
á la Casa de la Vila
content jo content tothom.

marxa disposicions enérgicas á ff de que 'ls desitjos
de las distingidas damas se vejessin satisfets.

Y als teatros no 's va fumar més.

Passaren alguns días.

—Avuy—torná á dir donya Ramona al séu marit
—aném á veure l' arcalde,

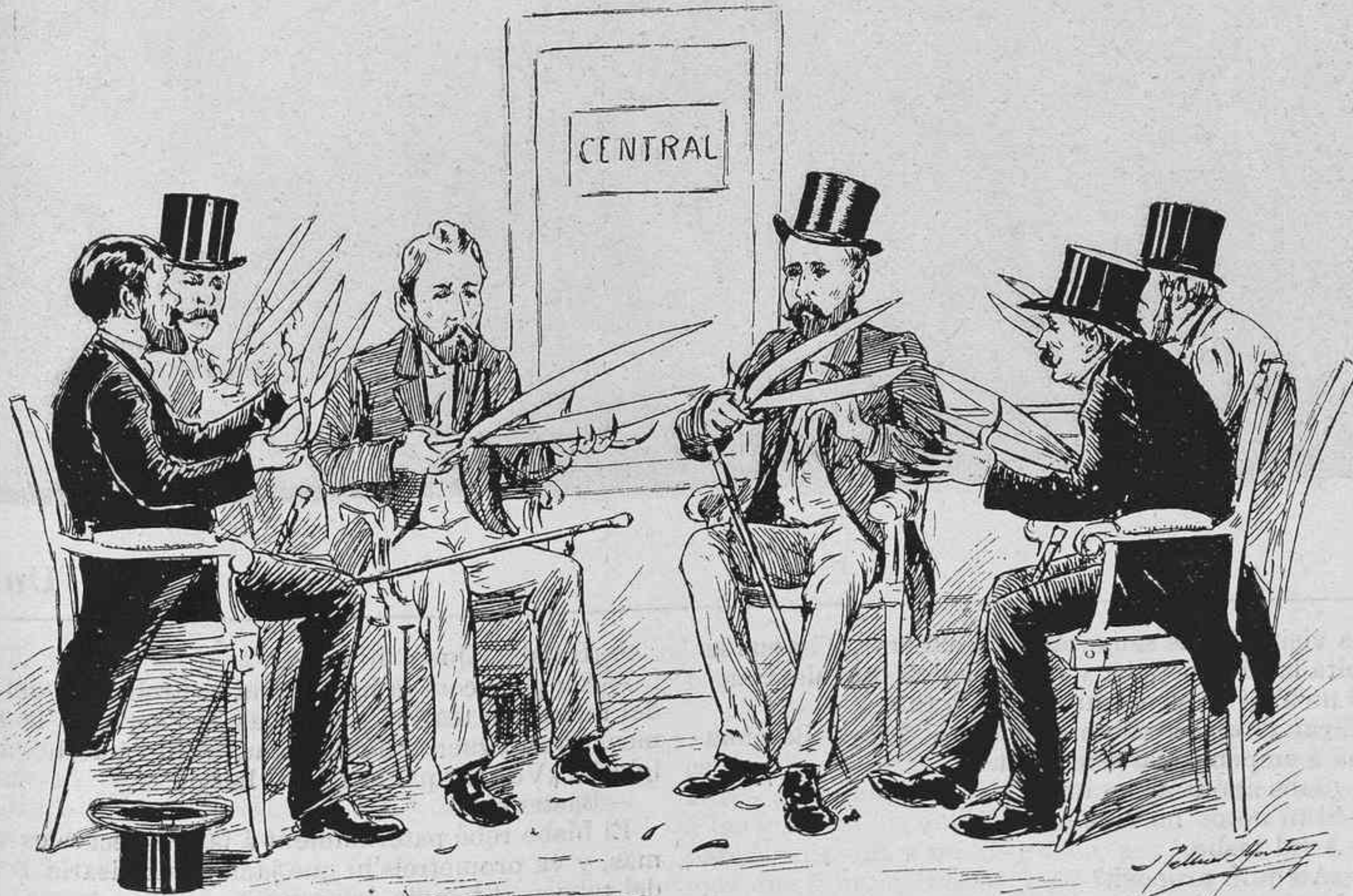
—¿Sobre qué?

—Tením intenció de pregarli que al interior dels
tranvías no hi deixi fumar. ¿Qué hi trobas?

—¡Oh! Jo...

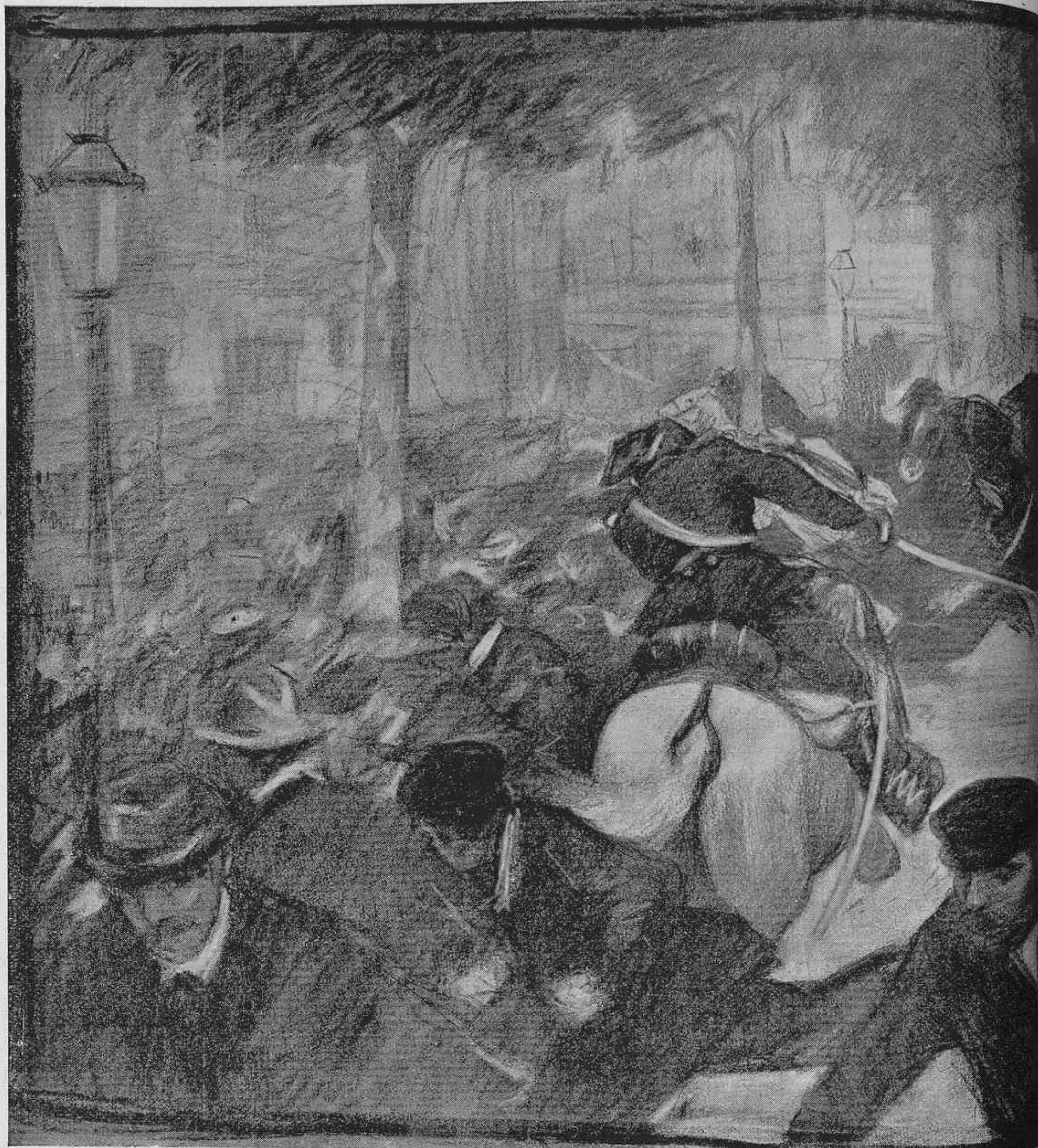
Y arronsá per segona vegada las espatllas.

MATANT EL TEMPS

—Ja que no tenim res que fer, tallemos las unglas.

RECEPTA CONSERVADORA

Un remey ho cura tot

Dibuix de F. SARDÀ

La visita de las senyoras va realitzar-se, l' alcalde escoltà la séva petició, y desde aquell día als tranvías no s' hi va veure una gota de fum.

Al cap d' un parell de senmanas, donya Ramona torná á emprendre al séu marit.

—¿Sabs ahónt aném avuy?

—Si tú no m' ho dius...

—A cal bisbe.

—¿Ab quín propósit?

—Volém suplicarli que no deixi fumar á las iglesias.

—¡Hola!... ¿Que s' hi fuma?

—No; pero com ja hem lograt la prohibició del us del tabaco en teatros y tranvías, temém que 'ls homes, no sapiguent ahónt fumar, vajin á ferho á l' iglesia. ¿Veritat que la sabém llarga?...

—Bastant...—

El bisbe rebé paternalment á las respectables damas, y va prométre'shi que jamay autorisaría l' us del tabaco al temple del Senyor.

Passaren dos mesos, tres, quatre.

Don Ramón va emprendre un día á la séva muller.

—Tinch el sentiment de comunicarte, noya, que d' ara endavant, en lloch dels cent duros que 't donava cada mes, te 'n daré solzament vuytanta.—

Passá un altre trimestre. Don Ramón torná á encararse ab la séva dona.

—Un' altra esmotxada, filla. En compte de vuytanta duros, te 'n donaré setanta.—

Dos ó tres mesos més tart.

—Tercera sangría. ¿T' havia dit que 't donaria setanta duros? Donchs quedan reduhits á cinquanta.

Donya Francisca, espantosament consternada, no pogué aguantarse més.

—Pero ¿á qué obeheix tot aixó?

—Obeheix senzillament á que tot el nostre capital consisteix en accions de la *Tabacalera*, y com vosaltres no deixeu fumar al teatro, ni als tranvías, ni á las iglesias, las accions han baixat, els *dividendos* han disminuhit y no 'ns queda, per lo tant, altre remey que limitar, limitar cada día més els nostres gastos.—

L' endemá donya Ramona corria com una deses-

perada á l' arcaldia, al govern civil, al palau del bisbe, demanant que 's deixi fumar als teatros, als tranvías, á las iglesias, á tot arreu.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

APLECH per ENRICH DE FUENTES.—Es aquest el tercer llibre que son autor dona á la estampa, digne parió dels dos precedents rotulats *Prosa y Estudios*, que tant cridaren l' atenció del públich desde la seva aparició, essent son autor saludat com un nou mestre en el cultiu de la prosa catalana, y en la especialitat de las narracions.

Enrich de Fuentes té personalitat. La seva ploma es ben seva. Fàcil, lleugera, garbosa, sempre impregnada de color y de sentiment, se fa molt difícil confóndrela ab la de cap mes escriptor de la terra. Alguna cosa sembla haver après en els mes felissos y amables narradors francesos; pero si alguna vegada 'ls recorda, may els imita, ni té perque ferho, ja que 'l camp de observació de 'n

Fuentes, es casi sempre la nostra ciutat, la seva gent, las sevas costúms, la seva especial manera de sentir y de pensar, reproduhit tot per vía directa y á través de son temperament impresionable, ab rasgos finíssims de psicólech, y ab la trassa desenfadada de un artista, que si dibuixa bé, sap colorir millor.

Agafeu son *Aplech* y ja en la primera página se 'us farà simpática sa professió de fé, condensada en una *Ora-ció*, en la qual canta, com ho faria un poeta, las efusions de la joventut del cor y las alegrías del amor. Segueixen onze narracions, compresas baix el títul de *Cosas del amor*, totas ellas hermosas, frescas, expontáneas, palpítants de vida, si l' una agradosa l' altra mes. Y cada una d' ellas es realment un cas d' amor, y d' amor femení, fill del etern enigma, el cor de la dona, que may será prou estudiat, y que l' autor del *Aplech*, dona mostas de conéixer tant bé, fins en sos replachs mes recóndits.

Té un sentit mes general la segona part intitulada *Recorts y cansons*. Entre 'ls recorts hi han quadros diversos viscuts pel mateix autor aquí á Barcelona y al extranger, y pintats en épocas distintas, desde 'l primer qu' es-crigué l' any 82, titulat *Un enterrament*, en el qual revelava ja sas notables condicions, fins á un dels últims, *El testament*; basat en una mala costum jurídica de la nostra

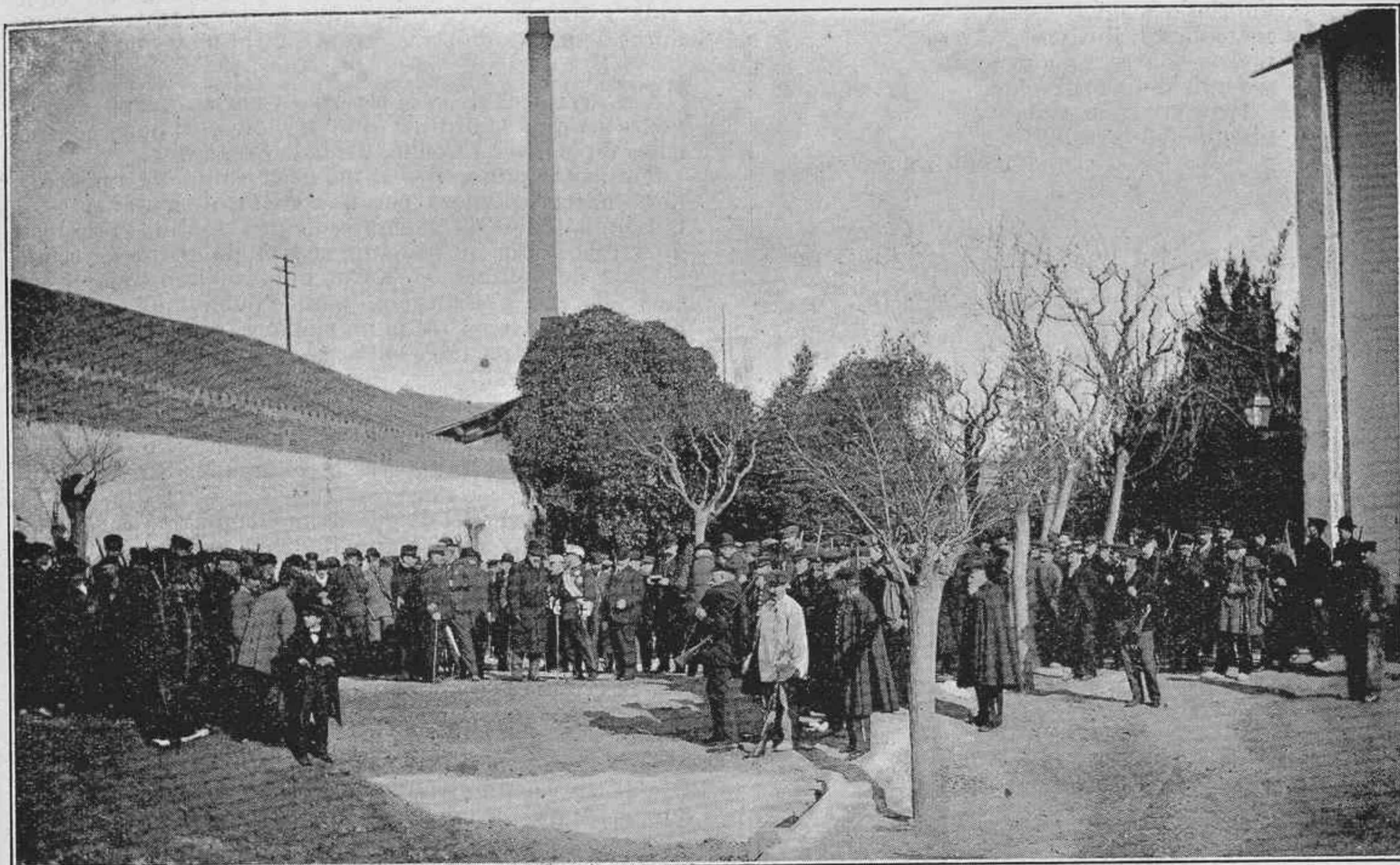
EL DERRIBO DE LA CASA ESTRUCH

—Pero ¿quán acabarán de tirarla á terra aquesta casa?

—¡Oh!... Recuerde que esta casa era com un palacio... y ya sabe usted que las cosas de palacio van despacio,

A TARRASSA

Revista del somatén pel comandant general del cos.

terra, y escrit ab una discreció tan natural que pera res fa anyorar els vigorosos tochs naturalistas ab que 's presta á ser tractat l' assumpto.

La major part dels *recorts* son barcelonins; els menos son viscuts al extranger, á París ahont residí l' autor algun temps; pero fins aquests están evocats y reproduhits per un' ánima que no pot y 's diria que no vol amagar sa naturalesa genuinament catalana ó millor dit barcelonina. Son com aquells quadros de assumpto exòtich y de temperament nacional per sa factura y manera de sentirlos, en rahó de que l' artista al exteriorisarlos hi posa tot el seu cor.

Barrejadas ab els *Recorts*, destellan las *Cansons*, pessas líricas fundament sentidas, sols una d' ellas rimada, y ab tot, fins estant en prosa com *La cansó eterna*, obra de un poeta verdader, expontani y plé d' inspiració.

Tanca l' *Aplech*, ab el títul d' *Ensaig* una obra escénica en un acte. *Joves y vells*, que ben representada, estém segurs no faria cap mal paper en el teatro, encare que careixi d' intriga, reduhintse á la presentació de uns quants tipos de taller, trassats de má mestra, y en quals diálechs s' hi barrejan el sentiment y l' humorisme produhint un efecte encisador.

Tal es l' últim llibre de 'n Fuentes: una nova revelació de son talent indiscutible: un pomell de flors exquisidas; qu' están dihent:—¡Flayreume!

RATA SABIA

A UNA LLETJA

Si Deu t' ha donat per camas
dos vímets y encare torts,
tú tens en cambi la trassa
d' omplírtelas de cotó
sabent donalshi unas formas
plenas d' incitants contorns.

L' avara naturalesa
t' ha deixat com una post
y has quedat tan despitada
que 'l pit se t' ha anat á fons,

y si alguna cosa juras
ni posarhi las mans pots.

Per fortuna tú ets prou sabia
y per tapar tos bunyols
no 't dolen las serraduras
ab que 't fas un davant nou,
que dona enveja á las didas
y fa saliva als grapons.

A jutjar per tas hetxuras
no tindrás molt bona sort
y es difícil que prosperis
puig no tens els costats bons;
sort qu' estrenyent la cotilla
y afegint uns quants drapots
las caderas te resaltan
y el cos te fa un bonich tom.

Ab trampas, trassa y pintura
ton cos esgarrifador
sabs disfressarlo de Venus
y encare pots algun cop
veure al teu darrera un home
y remolcarlo, no molt,
perque aixís que 't veu la cara
tot seguit vira en rodó,
ja que aquella fesomia
cambiartela no pots
puig ni ab trampas, ni ab ingeni
un nas xich pots tornar gros,
ni una boca gran petita,
ni ulls bonichs uns ullets molls,
ni grega una barba roma,
ni seda un pel com de porch,
ni, per final, una cara
com la d' un rap fastigós
pot tornarse un rostre d' ángel
alegre y captivador.

Per fortuna aquestos días
pots portar complert del tot
el disfrás ab que procuras
tastá una engruna d' amor.

Aixís com tot l' any sols portas
disfressat el teu lleig cos

ostentant conjunts de gracias
que son sols de *quita y pon*,
cubrint ara aquesta cara
matadora d' ilusions,
podrás engrescá algun tonto
y fer de dona algun cop.
¡Aprofita't, aprofita't
ara que tens ocasió!

JEPH DE JESUS

PRINCIPAL

El Afinador, de 'n Vital Aza, es una producció estrangera, que acomodada al castellá resulta bastant diverti-

UN ARTICULO QUE COSTA DE DESPATXAR

—¡Animarse, senyors! Kioscos bonichs y acabats de fer... ¿Qué 'n demana un altre?

da. Está basada en las oficiositats de un amich que 's proposa arreglarho tot y tot ho espatlla... cas qu' en la vida 's dona molt sovint, y que portat al teatro per un autor de bona sombra 's presta á ferhi molta broma.

Un arreplech de *quid-pro-quos* y enredos, que deixan veure sempre 'l cordillet que 'ls mou, es l' obra en tres actes de 'n Rafael Coello, titulada *Serpentina*.

Tot lo que passa en ella, inclús el cambi de unas pñ-doras antigastrálgicas per uns confits de matar ratas, y la reunió de tots els membres de una familia en un ball de máscaras donant peu á un sens fí de trifulcas, estém cansats de véureho en altrás obras de la mateixa especie... Es vell, gastadíssim; pero 'l públich de bona fé s' ho pren de gust y s' hi fa un panxó de riure.

¡Qué s' hi farà! ¡Mes val aixís per l' autor, pels actors y per l' empresa!

LICEO

Ab *I Pirenei* á la tarde y *Aida* á la nit, y dos plens á vessar, va acabar diumenje la temporada lírica de hivern.

En Biel, á benefici de qui 's doná la darrera funció, no va poder cantar la *jota*, que li demanava 'l públich ab molta insistencia, per no tenir qui l' acompanyés. ¡Malviatje, y lo que 'ns hem perdut, no sentint la jota del tenor aragonés!

Y ara, durant la temporada de Quaresma, dejuni d' óperas, y vinguin concerts.

A deu ascendeixen els que han organiat els Srs. Ribas y Estradé, haventse obert ja 'l corresponent abono. D' ells, tres serán dirigits pel mestre Colonne, de París, que tan grans recorts va deixar tres anys enrera en el mateix Liceo; un, pel mestre Goula pare, tres més, pel mestre Kunwald, director qu' está obtenint grans éxits en el Real de Madrid dirigint aquella Societat de Concerts, y 'ls tres restants pel mestre Panzner, de molta anomenada en las salas y teatros de Alemania.

En dos dels concerts Kunwald hi pendrá part el concertista de piano Rosenthal, reconegut pel mon enter com el colós dels pianistas moderns. En el restant concert Kunwald se farà sentir el célebre violinista Manent.

Per últim, el concertista Toledo executarà 'ls díes de concert algunas escullidas pessas en els instruments mecánichs Orchestrelle, Æolian y Pianola.

Tal es el programa de una temporada de abstinencia... que pels atractius que ofereix, promet ser bastant sustanciosa.

ROMEA

En Jacinto Capella, deixantse arrastrar per un impuls de juvenil independencia, ha portat á la escena l' esbós de drama *Germinal*, sabent per endavant—casi n' estém segurs—que al públich no havia de agradarli, y menos encare á un públich com el de *Romea*.

¡Pero lo que dirá ell—com si 'l sentíssim—«Mentres m' agradi á mí...»

Y 's quedarà tan tranquil.

Germinal es la consagració del adulteri, realisada per la forsa brutal de la naturalesa. Per més que 'l matrimoni de Blanca y Claudi s' haja fet com una transacció mercantil pels pares d' ella, que l' han encadenada á un home malaltís y que per tot recreo té la fúnebre fruició de la mort, las conveniencias socials no poden veure sense alarmarse, qu' ella s' abandoni al amor de un amich del marit que l' ha feta mare y que acabi fugint ab ell, deixant al pobre Claudi buscant la fosca, abrahonat á un hábit de franciscá que s' havia manat fer per acariciarlo cada día fins á l' hora en que hagués de servirli de mortalla.

Per lo atrevit y desembossat de la concepció, y á pesar del seu mérit literari, l' obra no va entrar en el públich... pero tampoch va entrar—¡precís es dirho!—en dos dels tres actors que la interpretan. Salvant al Sr. Borrás, que sab molt bé lo que 's fa, ni la Sra. Parrenyo, ni 'l senyor Oliver van posarhi res pera donar reals á sos respectius papers, admirablement condensats, y que cayent en mans de actors més capassos qu' ells de comprendre y de sentir las lluytas internes y 'l foch devorador de las passions, haurían donat lloch á dos creacions sumament interessants. Llavoras el públich tal vegada—tractantse del de *Romea* no m' atreviría á assegurarho—hauría vist en l' esbós del Sr. Capella, lo que no hi va saber veure

ni endavinar sisquera: un atreviment de jove, sí; pero concordat ab determinadas tendencias de certas escolas modernas, y una ploma bastant independent y forta pera seguiras, ab plena valentia y sense girar la cara.

Per efecte principalment de l' educació rutinaria de una gran part del públich y per las deficiencias en l' execució qu' hem senyalat, l' esbós dramátich *Germinal* ha mort en germen, y no es d' esperar que broti, floreixi ni fructifiqui.

NOVETATS

Feya uns dos anys qu' en Malats no s' havia deixat sentir en públich, y quan molts creyan que resignat á la enutjosa tasca de donar lliçons, ja havia renunciat á la gloria de concertista, no quedantli temps per estudiar, se 'ns despenjá avuy fa vuit días ab un concert que no sabem si va produhir més admiració qu' entussiasme.

Perque en *Malats* es el mateix concertista que coneixiam, pero inmensament perfeccionat. Es á dir sense perdre sas qualitats natives de forsa, brío y brillantés, ha adquirit las de suavitat, dulsura y primor, trobantse en condicions de interpretar las pessas més compromesas ab un art, un bon gust y un domini de tots els medis pianístichs que ratlla en maravella.

Aixís tot el programa que ja detallavam la senmana passada y més els números que hi hagué de afegir á manera de torna, sigué pel públich una continuada delicia y pel concertista una serie interminable de ovacions. Pocas vegadas se registra un éxit més complert, més franch, més ruidós y al mateix temps més just y merescut.

Tothom deya lo mateix:— De *Malats* no més n' hi ha un, y pot anar á tot arreu segur de ser reconegut com una gran notabilitat.

Però si may se decideix á fer una *tournee*, no sigui tan modest y comensi per canbiarse 'l nom.

Malats... Malats... ¿Qué vol dir Malats? Bonats s' ha de dir d' aquí endavant, perque no hi haja res de mal en el seu nom,

SOMBRAS CARNAVALESICAS

com no hi ha res ni lo més mínim de imperfecte en el seu art.

TÍVOLI
CIRCO EQÜESTRE

L' animada pantomima *Le Carnaval sur la glace*, molt propia de la present estació, proporciona moltes entradas á la empresa, y tots els artistas que hi prenen part se fan aplaudir ab las sevas vistosas combinacions y arriscadas entremaliaduras.

N. N. N.

Fer brometa ab una dona, sempre es senyal de bon gust; pero ¡divertirse á solas! ¡Es necessari ser llus!

ESQUELLOTS

No es cert, com suposa *La Perdiu*, que si en Clavé tornés á la vida vejés ab disgust á l' Associació dels séus coros, tal com avuy está organizada, ans bé 's felicitaría de que, 28 anys després de la séva mort, tragués encare la séva obra tan galana florida.

L' obra d' en Clavé, per lo mateix qu' es instructiva y moralisadora de las classes populars, fou eminentment democrática, en el sentit en que la democracia ha sigut sempre entesa entre 'ls que la professan, es á dir, inspirada en l' esperit emanat de la gran Revolució francesa, que trascendí á tota l' humanitat.

Per lo mateix que aixís l' entenía y aixís la practicava, l' ilustre fundador dels coros sigué mentres va viure 'l blanch de la sanya de tots els reaccionaris, inclús de aquells que més tart havían de unir la causa del retrocés á la causa del regionalisme.

**

Per aixó 'ls coros d' en Clavé no poden cantar *Els Segadors*, baix pena de desnaturalisar l' obra del

mestre, autor del himne *¡Gloria á Espanya!*, del coro bélich *Los nets dels almogàvers* y de la refundició catalana de *La Marsellesa*.

En aquestes tres obras se transparenta l'ànima del patriota, que fou un gran catalá, y qu'estém segurs, puig el coneixíam bé, que si avuy visqués no hauría vist la necessitat de dirse catalanista, en el sentit polítich de aquest mot.

Es més encare. Creyém que si arribava á sentir *Els Segadors*, ell que tenia un gust artístich tan refinat, se taparia las orelles, protestant de que 's vulgui donar el caràcter de himne patriótic á una salmodia que té tants punts de semblansa ab unas absoltas enervants y tétricas.

Días enrera 'ls senyors Durán y Ventosa y Cambó van anar al Poble nou á fer... obrers, perorant en un Ateneo *democrátich* regionalista.

¡El senyor Durán y Ventosa, fill del ex ministre conservador Durán y Bas! ¡El senyor Cambó, nebot del cabecilla carlí Barrancot!...

Y ara veurán com hi ha erradas de impremta que semblan providencials.

Al donar compte *La Perdiu* de la perorata del senyor Durán, diu que «va demostrar ab arguments irrefutables l'interés que té l'hobrer catalá en associarse á n'aquest moviment de la societat catalana.»

¡L'hobrer catalá! ¡L'obrer ab h!

—¿Y per qué aquesta hatxe?

—Ayay: per anar á la professó.

Entre 'ls horrors de la tragedia més espantosa, brolla expontáneament la nota cómica.

O si no aquí tenen al governador senyor Socías, que va anar diumenje á repartir els primers auxilis als damnificats del Pont de Vilumara. Arriba á Sant Vicens de Castellet, baixa del tren y esmorza, en la forma que indica un corresponsal: «dícenme los due-

SENYORA DE CARÁCTER

—Si á las dotze no es aquí en Pau... me 'n vaig ab en Pere.

ños de la casa que, accediendo á determinadas insinuaciones, se ha confeccionado el plato de tortilla con *butifarra*, con objeto de satisfacer deseos manifestados por el gobernador.»

De manera qu'ell no podrà dimitir, ni esperar qu'en Sagasta 'l dimiteixi; pero lo qu'es els de Sant Vicens de Castellet ja li han donat butifarra.

Ho conta *La Perdiu*, y fora menester que dongués més amplias explicacions.

Suposa que á la Casa gran hi havia un grupo de regidors, unit y compacte, que no responia á cap color polítich, sino que tenia per únich objecte 'l *fer negoci*. Afegeix que se l'acostumava á anomenar *grupo de l'ungla*, y qu'en l'anterior Ajuntament aquest grupo estava compost de tretze regidors, que votavan sempre junts y tenian una influencia en la resolució de *petits assumptos*, que venian á ser *petitas raterias*.

«Ara—continúa *La Perdiu*—segóns se 'ns diu els restos dels tretze tornan á bellugarse, y sembla que han buscat l'apoyo de alguns dels nous regidors, y fins sembla que aquestes gestions han tingut èxit.»

»De modo y manera que dintre del actual Ajuntament s'está formant altra volta el *grupo de l'ungla*.»

La Veu recomana als seus companys regidors que vigilin... lo qual está molt bé; pero estaria millor qu'ella mateixa sigués una mica més explícita.

Perque aquestes cosas no basta insinuarlas vagament, en desprestigi de tota una corporació apenas constituída. Qualsevol veurá que no hi ha cap necessitat de recomenar la vigilancia á só de timbals... á no ser que *La Veu* haja volgut donar un sobressalt á algún regidor regionalista.

En qual cas, aquest ja s'encarregará d'ensenyarli las unglas.

Exposicions de quadros com la que 'l pintor belga Mr. Degouve y la seva consort han disposat á ca 'n Parés, fruyt de una llarga estancia á Mallorca, son de aquellas que donan lloch á las més empenyadas discussions, no sols entre 'ls profans sino entre 'ls mateixos del ofici.

L'altre día ho deya un amich méu:

—Sembla mentida que ab tantas marinas no hi hagi medi de tréure'n l'*aygua clara*.

La nostra opinió es que Mr. Degouve es un pintor de innegable talent, pero carregat de innegables caborias. La seva exhibició podria portar el següent rétol: «Mallorca vista per un belga».

Un anunci espigolat en un periódich de Arenzlau (Prusia):

«Ha arribat á ma noticia que molts dels meus ciutadans, desitjosos de honrarme ab la seva confiança, tractan d'elegirme conceller municipal de la nostra ciutat. Ara bé: justament agrahit á la seva benevolencia, faig públich que m'obligo á arrancar gratuítament un caixal, un ullal ó una dent, á tot elector que 's digni afavorirme ab el seu vot.»

En una estació de ferrocarril:

—Alto—diu l'empleat de la porta de andén á un cassador;—ab el gós no pot passar. Es necessari que li prengui bitllet.

—Está bé; n'hi pendré mitj.

—Bitllet enter, bitllet de gós.

—¿Cóm s'entén bitllet enter? ¿Que no veu qu'encare no ha complert set anys?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

NOVEDAD

TOMÁS GORDEIEFF

POR

MÁXIMO GORKI

(Traducida por A. RIERA)

Un tomo en tela, Ptas. 1'50 — Rústica, Ptas. 1

Últimas publicaciones

VIAZZI

EDUARDO L. CHAVARRI

LUCHA DE SEXOS

El anillo del Nibelungo

Un tomo en 8.º, Ptas. 4.

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

Obra nova

* ENRICH DE FUENTES *

Obra nova

APLECH

COSAS DEL AMOR — RECORTS Y CANSONS — ENSAIG

Un tomo en octau, Ptas. 3.

Apeles Mestres

Monólechs

Un tomo en octau, Ptas. 2

Apeles Mestres

POEMAS DE MAR

Un tomo en octau, Ptas. 2

Anselmo Lorenzo

EL PROLETARIADO MILITANTE

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMO 80

Elena

NOVELA DE UN CAPUCHINO

POR

ENRIQUE MURGER

AUTOR DE LA CELEBRADA OBRA

ESCENAS DE LA VIDA BOHEMIA

Un tomo. . . . . 2 reales

Damián Isern

DE LA DEFENSA NACIONAL

Un tomo en 8.º, Ptas. 4

Damián Isern

DEL DESASTRE NACIONAL

Y SUS CAUSAS

Un tomo en 4.º, Ptas. 6

Pérez Zúñiga

Viajes morrocotudos
(TERCERA JORNADA)

Un tomo en 8.º, Ptas. 2

TAPAS AB PLANXAS DAURADAS

PERA ENQUADERNAR

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

del any 1901

Tapas solas. . . . . Ptas. 1'50

Tapas y encuadernació. . . . . » 2'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

LA FLORISTA

Tota la nit qu' estich rodant pel ball
y no hi despatxat res. ¡Ves qui ho diria!
Potser si en lloch de flors vengués Moët,
la cosa canviaria.